

психології : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К. : ГНОЗІС, 2003. – Т. V. – Ч.5. – С. 169-175.

6. Скрипник В. А. Особливості соціально-психологічної адаптації студентів-першокурсників / В. А. Скрипник // Проблеми освіти. Спецвипуск. – 2004. – С. 111-117.

Установлено, что на успешность адаптации студентов первых курсов более всего влияют адаптивность, мотивационно-ценностная направленность личности студентов, а также их социально-психологическая адаптация. Полученные данные подтвердили выводы других авторов о перспективе углубленного изучения психофизиологических факторов, которые обуславливают формирование успешной адаптации студентов к обучению в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: адаптация, обучение, факторы адаптации.

It is installed that on success of the adaptation student of first year study more affect the adaptability, motivation directivity to personalities student, as well as their social-psychological adaptation. The results of the study has confirmed the findings of the other authors about prospect of the deepened study psychophysiology factors, which form successful adaptation student to study in high educational institutions.

Key words: adaptation, study, factors to adaptation.

Малхазов О.Р.

МЕТОД ОБРАХУВАННЯ СТУПЕНЮ СФОРМОВАНОСТІ СЕНСОМОТОРНОГО ПОЛЯ ЯК ПОКАЗНИКА МІОКІНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНДИВІДА

У статті розглянуто метод обрахування ступеню сформованості сенсомоторного поля як показника міокінетичного потенціалу індивіда. Запропонований метод дозволяє з'ясувати та уточнити індивідуальні потенції сенсомоторної обдарованості індивіда, і, як наслідок, прогнозувати ефективність його діяльності.

Ключові слова: сенсомоторне поле, міокінетичний потенціал, внутрішньоритмова структура, психомоторика.

Вступ. Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених вивченню психомоторики людини [1,2,3,4,5,10,11 та ін.], ще й досі у світовій практиці при розв'язанні задач психологічного забезпечення діяльності психологи використовують застарілі методологічні та методичні підходи, котрі не відповідають сучасним вимогам надійності, достатності та повноти діагностичних даних.

Частково ця проблема вирішена за рахунок створеного нами багатоканального комп'ютерного дослідницького комплексу „ДИК-01.01” за фінансової

підтримки і виробництва Казенного підприємства Центрального конструкторського бюро „Арсенал” (КП „ЦКБ” „Арсенал”) [8], але ще й досі відкритими залишаються питання застосування в психологічному та психофізіологічному експерименті методів, що дозволяють якісно діагностувати міокінетичний потенціал індивіда, ступінь його сенсомоторної обдарованості та сформованості образів виконання руху, дії, діяльності тощо.

Метою даного дослідження є обґрунтування, розробка та апробація методу обрахування ступеня сформованості сенсомоторного поля як показника міокінетичного потенціалу індивіда.

Для вирішення сформульованої проблеми проводився констатуючий експеримент, у якому взяли участь 40 чоловіків віком від 26 до 36 років, представники професій „людина-людина – соціально-психологічне середовище” (ЛЛСПС). У кожного респондента було зареєстровано понад 100 показників.

Реєстрація показників здійснювалась із використанням діагностичного дослідницького комплексу „ДИК - 01.01” [6,7,8,9,10], за допомогою якого у реальному часі реєструвались мікро-інтервали часових показників (t_1, t_2, t_3, t_4):

- (t_1) – латентний час простої зорово-моторної реакції згиначів та розгиначів вказівного пальця (t_1 ПЗМРЗ, t_1 ПЗМРР);
- кількість помилок при виконанні простої зорово моторної реакції згиначів та розгиначів вказівного пальця (КППЗМРЗ, КППЗМРР);
- (t_1) – латентний час складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаку на червоний, жовтий та зелений кольори (t_1 СЗМРВ, t_1 СЗМРПЗ);
- (t_1) – середні значення за трьома кольорами (t_1 СЗМРВ, t_1 СЗМРПЗ);
- кількість помилок при виконанні складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаку (КПСЗМРВ, КПСЗМРПЗ);
- час „центральної затримки” під час виконання складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаку (ЧЦЗСЗМРВ, ЧЦЗСЗМРПЗ);
- (t_1) – час, від переходу з висхідного положення до початку руху вказівного пальця, у теплінг-тесті (модифікації О.Р.Малхазова) (t_1 Т-Т);
- (t_2) – час, від початку руху вказівного пальця до дотику з опорою у простій зорово-моторній реакції згиначів (t_2 ПЗМРЗ);
- (t_2) – час, від початку руху вказівного пальця від опори, до приведення його у висхідне положення, у простій зорово-моторній реакції розгиначів (t_2 ПЗМРР);
- (t_2) – час, від початку руху вказівного пальця до дотику з опорою у складній зорово-моторній реакції вибору та переробки знаку (t_2 СЗМРВ, t_2 СЗМРПЗ);
- (t_2) – час, від початку руху вказівного пальця до дотику з опорою у теплінг-тесті (t_2 Т-Т);
- (t_3) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у простій зорово-моторній реакції згиначів (t_3 ПЗМРЗ);
- (t_3) – час, від початку руху вказівного пальця з висхідного положення до дотику його з опорою, у простій зорово-моторній реакції розгиначів (t_3 ПЗМРР);

– (t_3) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у складній зорово-моторній реакції вибору та переробки знаку (t_3 СЗМРВ, t_3 СЗМРПЗ);

– (t_3) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у теппінг-тесті (t_3 Т-Т);

– (t_4) – час, від початку зняття з опори вказівного пальця, до приведення його у висхідне положення, у простій зорово-моторній реакції згиначів (t_4 ПЗМРЗ);

– (t_4) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у простій зорово-моторній реакції розгиначів (t_4 ПЗМРР);

– (t_4) – час, від початку зняття з опори вказівного пальця, до приведення його у висхідне положення, у складній зорово-моторній реакції вибору та переробки знаку (t_4 СЗМРВ, t_4 СЗМРПЗ);

– (t_4) – час, від початку зняття з опори вказівного пальця, до приведення його у висхідне положення, у теппінг-тесті (t_4 Т-Т);

– час сенсорної затримки для якісного сприймання інформації (t_1 ПЗМРЗ – t_1 Т-Т) = (ЧСЗЯСІ);

– показники точності відтворення 10-ти секундного інтервалу часу;

– показники точності реакції на об'єкт, що рухається у трьох режимах: I – стрілка хронометра рухається у звичайному режимі (точність РОР для цифр 5,10,15); II – стрілка хронометра рухається у 10 раз швидше за звичайний режим (точність РОР для цифр 10,15,20); III – стрілка хронометра рухається у 50 раз швидше за звичайний режим (РОР для цифр 30,40,50);

– показники критичної частоти миготінь у двох режимах (I – частота миготінь зростає, II – частота миготінь убиває);

– показники внутрішньоритмової структури ударних рухів. Всі методики є модифікаціями автора.

Проведений нами теоретичний, порівняльний, кореляційний, факторний та кластерний аналізи дозволив встановити [5,6,7,9,10], що сенсомоторне поле індивіда формується за механізмами:

– опанування зовнішнього геометричного простору;

– одноразових сенсомоторних реакцій;

– реакції вибору та відстежування, де моторне поле, включаючись до сенсомоторної координації через кінестетичні відчуття, саме може стати сенсорним полем;

– реакції на об'єкт, що рухається РОР;

– внутрішньоритмової структури руху, дії діяльності;

– кількості помилок та часу "центральної затримки" під час виконання простих та складних зорово-моторних реакцій .

Кореляційний аналіз між зазначеними вище показниками базової „тестової батареї” дозволив констатувати:

– найбільше навантаження серед складових сенсомоторного поля індивіда припадає на кількість помилок при виконанні складної зорово моторної реакції переробки знаку;

– на другому місці – кількість помилок при виконанні простої зорово-моторної реакції розгиначів вказівного пальця та латентний час складної зорово-моторної реакції переробки знаку;

– на третьому – вік, кількість помилок при виконанні простої зорово-моторної реакції згиначів вказівного пальця та час "центральної затримки" при виконанні складної зорово-моторної реакції переробки знаку.

Найменше навантаження має коефіцієнт точності реакції на об'єкт, що рухається (стрілка секундоміра рухається у звичайному режимі).

У виявленій нами шестифакторній моделі метода діагностики міокінетичного потенціалу індивіда [10] загальний внесок у структуру його сенсомоторного поля для фактора:

– (**F₁**) – швидкісні показники зорово-моторних реакцій розгиначів дорівнює **18,8%**;

– (**F₂**) – час „центральної затримки” при виконанні складної зорово-моторної реакції вибору – **17,7 %**;

– (**F₃**) – кількісні показники помилок при виконанні простих та складних зорово-моторних реакцій – **17,3%**;

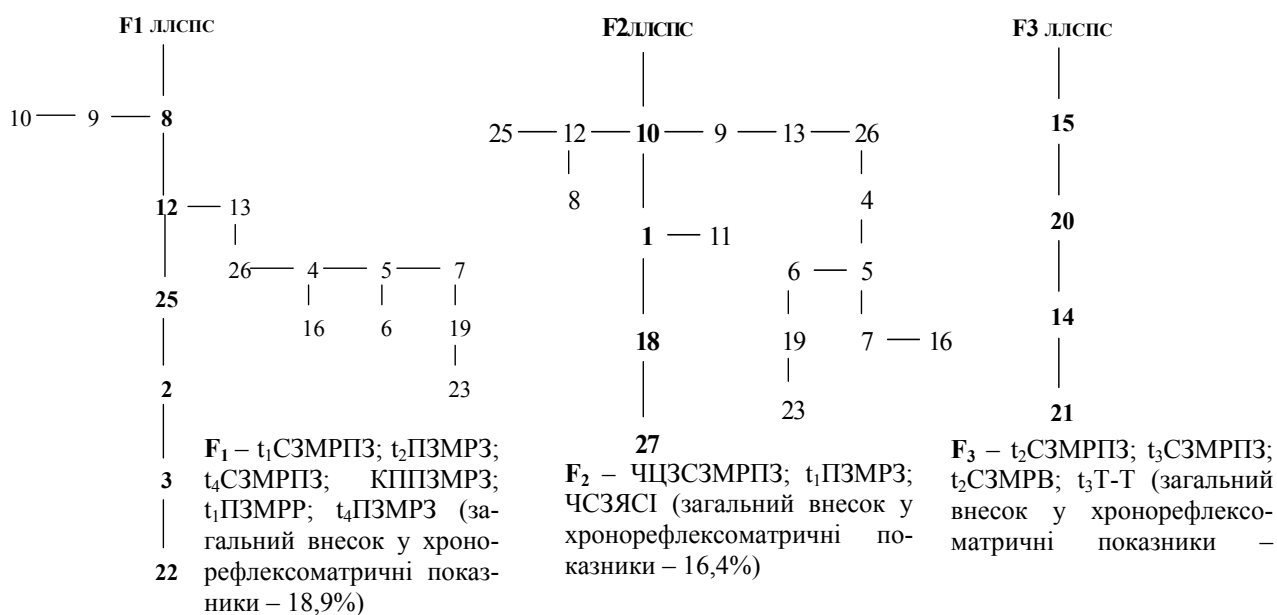
– (**F₄**) – точнісні показники роботи зорово-моторної системи респондента – **16,6%**;

– (**F₅**) – точність реакцій стеження в ускладнених умовах – **15,1%**;

– (**F₆**) – точність реакцій стеження у звичайних умовах та вікові особливості – **14,6%**.

Проведений нами факторний та кластерний аналіз хронорефлексометричних показників у представників системи „людина-людина – соціально-психологічне середовище” (ЛЛСПС) показав який загальний внесок дає кожен з шести виділених факторів у структуру сенсомоторного поля індивіда (рис.1).

Аналіз отриманих результати дозволяє сформулювати алгоритм обрахування ступеню сформованості сенсомоторного поля як показника міокінетичного потенціалу індивіда.

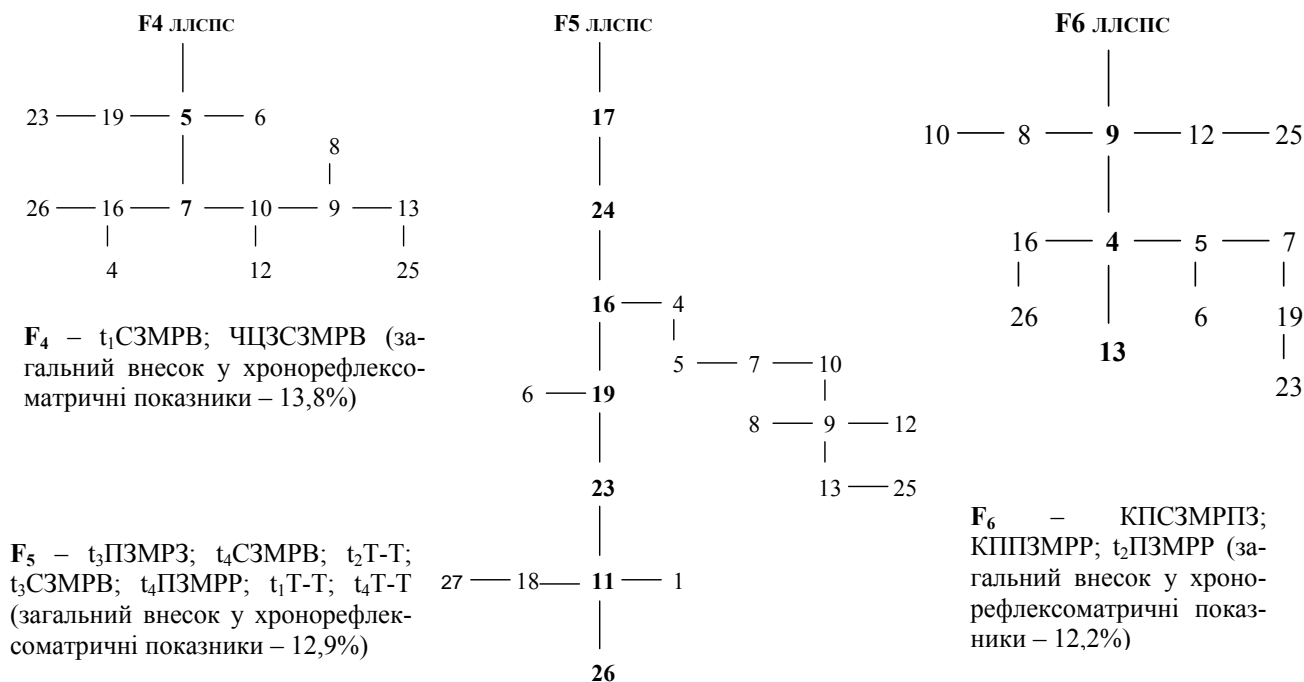

Рис. 1 Факторний та кластерний аналіз показників простих та складних зорово-моторних реакцій у представників системи „людина-людина – соціально-психологічне середовище” (ЛЛСПС)

Умовні позначення: 1-3 (t1) – латентний час постої зорово-моторної реакції згиначів та розгиначів вказівного пальця (t1 ПЗМРЗ, t1 ПЗМРР); 2 - 4 – кількість помилок при виконанні простої зорово-моторної реакції згиначів та розгиначів вказівного пальця (КППЗМРЗ, КППЗМРР); 5-8 (t1) – середні значення латентного часу складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаку на червоний, жовтий та зелений кольори (t1 СЗМРВ, t1 СЗМРПЗ); 6-9 – кількість помилок при виконанні складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаку (КПСЗМРВ, КПСЗМРПЗ); 7-10 – час „центральної затримки” під час виконання складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаку (ЧЦЗСЗМРВ, ЧЦЗСЗМРПЗ); 11(t1) – час, від переходу з висхідного положення до початку руху вказівного пальця, у теплінг-тесті (модифікації О.Р.Малхазова) (t1 T-T); 12 (t2) – час, від початку руху вказівного пальця до дотику з опорою у простій зорово-моторній реакції згиначів (t2 ПЗМРЗ); 13 (t2) – час, від початку руху вказівного пальця від опори, до приведення його у висхідне положення, у простій зорово-моторній реакції розгиначів (t2 ПЗМРР); 14-15 (t2) – час, від початку руху вказівного пальця до дотику з опорою у складній зорово-моторній реакції вибору та переробки знаку (t2 СЗМРВ, t2 СЗМРПЗ); 16 (t2) – час, від початку руху вказівного пальця до дотику з опорою у теплінг-тесті (t2 T-T); 17 (t3) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у простій зорово-моторній реакції згиначів (t3 ПЗМРЗ); 18 (t3) – час, від початку руху вказівного пальця з висхідного положення до дотику його з опорою, у простій зорово-моторній реакції розгиначів (t3 ПЗМРР); 19-20 (t3) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у складній зорово-моторній реакції вибору та переробки знаку (t3 СЗМРВ, t3 СЗМРПЗ); 21 (t3) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у теплінг-тесті (t3 T-T); 22 (t4) – час, від початку зняття з опори вказівного пальця, до приведення його у висхідне положення, у простій зорово-моторній реакції згиначів (t4 ПЗМРЗ); 23 (t4) – час, від початку дотику з опорою вказівного пальця, до початку його зняття з опори, у простій зорово-моторній реакції розгиначів (t4 ПЗМРР); 24-25 (t4) – час, від початку зняття з опори вказівного пальця, до приведення його у висхідне положення, у складній зорово-моторній реакції вибору та переробки знаку (t4 СЗМРВ, t4СЗМРПЗ); 26 (t4) – час, від початку зняття з опори вказівного пальця, до приведення його у висхідне положення, у теплінг-тесті (t4 T-T); 27 час сенсорної затримки для якісного сприймання інформації (t1 ПЗМРЗ – t1 T-T) = (ЧСЗЯСІ).

Підводячи підсумки обговоренню результатів дослідження можна констатувати, що для обрахування ступеню сформованості сенсомоторного поля, як показника міокінетичного потенціалу індивіда, необхідно користуватись таким алгоритмом:

Крок 1 – використовуючи багатоканальний комп’ютерний дослідницький комплекс „ДИК-01.01” отримати за запропонованою базовою „тестовою батареєю” висхідні хронорефлексометричні та нейродинамічні показники респондентів – представників обраного виду діяльності. Стандартизувати отримані результати. З’ясувати до якої з стандартизованих видів діяльності відноситься досліджуваний індивід.

Крок 2 – підставити отримані результати у виявлену нами емпіричним шляхом формулу $K_1 * K_{ПЗМРЗ}$:

$$K_1 * K_{ПЗМРЗ} = \left[1 - \frac{t_{ЛЧПЗМРЗ} - t_{ЛЧСЗЯСІ}}{t_{ЗВРД}} \right] \left[1 + \frac{КРС - КП}{ЗКС} \right]$$

де K_1 – вирахований коефіцієнт вагового внеску простої зорово-моторної реакції згиначів вказівного пальця до структури сенсомоторного поля індивіда; $КПЗМРЗ$ – коефіцієнт ефективності виконання простої зорово-моторної реакції згиначів вказівного пальця; $t_{ЛЧПЗМРЗ}$ – латентний час простої зорово-моторної реакції згиначів вказівного пальця; $t_{ЛЧСЗЯСІ}$ – латентний час сенсорної затримки для якісного сприймання інформації; $t_{ЗВРД}$ – загальний час, витрачений на рухову діяльність; $КРС$ – кількість результативних спроб; $КП$ – кількість помилок; $ЗКС$ – загальна кількість спроб.

Крок 3 – підставити отримані результати у виявлену нами емпіричним шляхом формулу $K_2 * K_{ПЗМРР}$:

$$K_2 * K_{ПЗМРР} = \left[1 - \frac{t_{ЛЧПЗМРР} - t_{ЛЧСЗЯСІ}}{t_{ЗВРД}} \right] \left[1 + \frac{КРС - КП}{ЗКС} \right]$$

де K_2 – вирахований коефіцієнт вагового внеску простої зорово-моторної реакції розгиначів вказівного пальця до структури сенсомоторного поля індивіда; $К_{ПЗМРР}$ – коефіцієнт ефективності виконання простої зорово-моторної реакції розгиначів вказівного пальця; $t_{ЛЧПЗМРР}$ – латентний час простої зорово-моторної реакції розгиначів вказівного пальця; $t_{ЛЧСЗЯСІ}$ – латентний час сенсорної затримки для якісного сприймання інформації; $t_{ЗВРД}$ – загальний час, витрачений на рухову діяльність; $КРС$ – кількість результативних спроб; $КП$ – кількість помилок; $ЗКС$ – загальна кількість спроб.

Крок 4 – підставити отримані результати у виявлену нами емпіричним шляхом формулу $K_3 * K_{СЗМРВ}$:

$$K_3 * K_{СЗМРВ} = \left[1 - \frac{t_{ЛЧСЗМРВ} - t_{ЦЗ}}{t_{ЗВРД}} \right] \left[1 + \frac{КРС - КП}{ЗКС} \right]$$

де K_3 – вирахований коефіцієнт вагового внеску середньостатистичного показника складної зорово-моторної реакції вибору (за трьома кольорами) до структури сенсомоторного поля індивіда; $К_{СЗМРВ}$ – коефіцієнт ефективності виконання середньостатистичного показника складної зорово-моторної реакції вибору (за трьома кольорами); $t_{ЛЧСЗМРВ}$ – латентний час середньостатистичного

показника складної зорово-моторної реакції вибору (за трьома кольорами); $t_{ЦЗ}$ – латентний час «центральної затримки» середньостатистичного показника складної зорово-моторної реакції вибору (за трьома кольорами); $t_{ЗВРД}$ – загальний час, витрачений на рухову діяльність; KPC – кількість результативних спроб; $KП$ – кількість помилок; $ЗКС$ – загальна кількість спроб;

Крок 5 – підставити отримані результати у виявлену нами емпіричним шляхом формулу $K_4 * K_{СЗМРПЗ}$:

$$K_4 * K_{СЗМРПЗ} = \left[1 - \frac{t_{ЛЧСЗМРПЗ} - t_{ЦЗ}}{t_{ЗВРД}} \right]^{1 + \frac{KPC - KП}{ЗКС}} \text{ де } \hat{E}_4 \text{ – вирахований коефіцієнт вагового внеску середньостатистичного показника складної зорово-моторної реакції переробки знака (за трьома кольорами) до структури сенсомоторного поля індивіда;}$$

$K_{СЗМРПЗ}$ – коефіцієнт ефективності виконання середньостатистичного показника складної зорово-моторної реакції переробки знака (за трьома кольорами); $t_{ЛЧСЗМРПЗ}$ – латентний час середньостатистичного показника складної зорово-моторної реакції вибору (за трьома кольорами); $t_{ЦЗ}$ – латентний час «центральної затримки» середньостатистичного показника складної зорово-моторної реакції вибору (за трьома кольорами); $t_{ЗВРД}$ – загальний час, витрачений на рухову діяльність; KPC – кількість результативних спроб; $KП$ – кількість помилок; $ЗКС$ – загальна кількість спроб.

Крок 6 – підставити отримані результати у виявлені нами емпіричним шляхом формули $K_5 * K_{POP1_5}$; $K_6 * K_{POP1_{10}}$; $K_7 * K_{POP1_{15}}$:

де $K_5; K_6; K_7$ – вираховані коефіцієнти вагового внеску реакції на об'єкт, що рухається (POP1 – перший режим) до структури сенсомоторного поля індивіда; $K_{POP1_{5,10,15}}$ – стандартизовані середньостатистичні коефіцієнти точності POP1 для цифр 5,10,15.

Крок 7 – підставити отримані результати у виявлені нами емпіричним шляхом формули $K_8 * K_{POP10_{10}}$; $K_9 * K_{POP10_{15}}$; $K_{10} * K_{POP10_{20}}$:

де $K_8; K_9; K_{10}$ – вираховані коефіцієнти вагового внеску реакції на об'єкт, що рухається (POP10 – другий режим) до структури сенсомоторного поля індивіда; $K_{POP10_{10,15,20}}$ – стандартизовані середньостатистичні коефіцієнти точності POP10 для цифр 10,15,20.

Крок 8 – підставити отримані результати у виявлені нами емпіричним шляхом формули $K_{11} * K_{POP50_{30}}$; $K_{12} * K_{POP50_{40}}$; $K_{13} * K_{POP50_{50}}$:

де $K_{11}; K_{12}; K_{13}$ – вираховані коефіцієнти вагового внеску реакції на об'єкт, що рухається (POP50 – третій режим) до структури сенсомоторного поля індивіда; $K_{POP50_{30,40,50}}$ – стандартизовані середньостатистичні коефіцієнти точності POP50 для цифр 30,40,50.

Крок 9 – підставити отримані результати у виявлену нами емпіричним шляхом формулу $K_{14} * K_{10_c}$:

де K_{14} – вирахований коефіцієнт вагового внеску точності відтворення 10-ти секундного інтервалу часу до структури сенсомоторного поля індивіда; K_{10_c} – стандартизований середньостатистичний коефіцієнт точності відтворення 10-ти секундного інтервалу часу.

Крок 10 – підставити отримані результати у виявлену нами емпіричним шляхом загальну формулу ступеню сформованості сенсомоторного поля як показника міокінетичного потенціалу індивіда (СССМППМП):

$$\begin{aligned} \text{СССМППМП} = & K_1 * K_{\text{ПЗМРЗ}} + K_2 * K_{\text{ПЗМРР}} + K_3 * K_{\text{СЗМРВ}} + K_4 * K_{\text{СЗМРПЗ}} + \\ & + K_5 * K_{\text{РОР}_{15}} + K_6 * K_{\text{РОР}_{10}} + K_7 * K_{\text{РОР}_{15}} + K_8 * K_{\text{РОР}_{10_{10}}} + K_9 * K_{\text{РОР}_{10_{15}}} + \\ & + K_{10} * K_{\text{РОР}_{10_{20}}} + K_{11} * K_{\text{РОР}_{50_{30}}} + K_{12} * K_{\text{РОР}_{50_{40}}} + K_{13} * K_{\text{РОР}_{50_{50}}} + K_{14} * K_{10_c}. \end{aligned}$$

Цю формулу можна перетворити підставляючи формули наведені у кроках 2 – 9; тоді вона прийме такий вигляд:

$$\begin{aligned} \text{СССМППМП} = & K_1 * K_{\text{ПЗМРЗ}} = \left[1 - \frac{t_{\text{ЛЧПЗМРЗ}} - t_{\text{ЛЧСЗЯСІ}}}{t_{\text{ЗВРД}}} \right] \left[1 + \frac{\text{КРС} - \text{КП}}{3\text{КС}} \right] + \\ & + K_2 * K_{\text{ПЗМРР}} = \left[1 - \frac{t_{\text{ЛЧПЗМРР}} - t_{\text{ЛЧСЗЯСІ}}}{t_{\text{ЗВРД}}} \right] \left[1 + \frac{\text{КРС} - \text{КП}}{3\text{КС}} \right] + \\ & + K_3 * K_{\text{СЗМРВ}} = \left[1 - \frac{t_{\text{ЛЧСЗМРВ}} - t_{\text{ЦЗ}}}{t_{\text{ЗВРД}}} \right] \left[1 + \frac{\text{КРС} - \text{КП}}{3\text{КС}} \right] + \\ & + K_4 * K_{\text{СЗМРПЗ}} = \left[1 - \frac{t_{\text{ЛЧСЗМРПЗ}} - t_{\text{ЦЗ}}}{t_{\text{ЗВРД}}} \right] \left[1 + \frac{\text{КРС} - \text{КП}}{3\text{КС}} \right] + K_5 * K_{\text{РОР}_{15}} + \\ & + K_6 * K_{\text{РОР}_{10}} + K_7 * K_{\text{РОР}_{15}} + K_8 * K_{\text{РОР}_{10_{10}}} + K_9 * K_{\text{РОР}_{10_{15}}} + \\ & + K_{10} * K_{\text{РОР}_{10_{20}}} + K_{11} * K_{\text{РОР}_{50_{30}}} + K_{12} * K_{\text{РОР}_{50_{40}}} + K_{13} * K_{\text{РОР}_{50_{50}}} + \\ & + K_{14} * K_{10_c}. \end{aligned}$$

ВИСНОВКИ

Застосований у даному дослідженні багатоканальний комп'ютерний діагностичний комплекс „ДИК-01.01” суттєво розширює, доповнює та уточнює діагностичний діапазон експериментатора, а розглянутий метод обрахування сту-

пеню сформованості міокінетичного потенціалу індивіда суттєво підвищує надійність та всебічність розгляду сформульованої проблеми .

Для обрахування ступеню сформованості сенсомоторного поля, як показника міокінетичного потенціалу індивіда, необхідно користуватись виявленою нами емпіричним шляхом загальною формулою: $СССМППМП = K_1 * K_{ПЗМРЗ} + K_2 * K_{ПЗМРР} + K_3 * K_{СЗМРВ} + K_4 * K_{СЗМРПЗ} + K_5 * K_{РОР1} + K_6 * K_{РОР10} + K_7 * K_{РОР50} + K_8 * K_{10с}$.

Подальше вивчення закономірностей та умов використання метода обрахування ступеню сформованості сенсомоторного поля, як показника міокінетичного потенціалу індивіда, представників конкретних видів діяльності, дає змогу з'ясувати та уточнити індивідуальні особливості та потенційні можливості респондента, представників конкретної професії у прояві сенсомоторної обдарованості, і як наслідок, сприяє підвищенню якості психологічного супроводження їх діяльності.

Література

1. Бернштейн Н.А. Очерки по физиологии движений и физиологии активности. – М.: ФиС, 1966. – 349 с.
2. Донской Д.Д., Зациорский В.М. Биомеханика. – М.: ФиС, 1979. – 264 с.
3. Клименко В.В. Механізми психомоторики людини. – К.: ЗАТ „Броварська друкарня”, 1977. – 192 с.
4. Малхазов О.Р. Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю: Монографія, – Київ.: Євролінія, 2002. – 320 с.
5. Малхазов О.Р. Морфогенез рухової системи людини. Психічний і фізіологічний розвиток учня та норми навантаження (Монографія) / За заг. ред. Клименко В.В. – К.: Главник, 2005. – 224 с., С. 193-209.
6. Малхазов О.Р. Хронорефлексометрія як метод діагностики надійності приймання та переробки інформації людиною /Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Зб. наукових праць. – № 3 (5). – К.: Університет “Україна”, 2007. – С. 26-36.
7. Малхазов О.Р. Теплінг-тест як показник психофізіологічної готовності індивіда до професійної діяльності Актуальні проблеми психології. Том. У: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. Випуск 7. – К.: ДП ”Інформаційно-аналітичне агентство”, 2007. – С. 185-202.
8. Malkhazov A.R. New solutions to the problem of the psychological support of an operator's safety / Proceedings of the Second World Congress “Aviation in the XXI – st century” “Safety in aviation and space technology”. Vol.2. – Kyiv, Ukraine, NAU. – 2008. P. 6.28-6.32.
9. Малхазов О.Р. Внутрішньоритмова структура як показник рівня сформованості сенсомоторного поля індивіда / Психолого-педагогічні засади розвитку особистості в освітньому просторі: Мат. методологічного семінару АПН України 19 березня 2008 р., – К., 2008. – С. 352-359.
10. Малхазов О.Р. Сенсомоторне поле як метод діагностики міокінетичних здібностей індивіда. Актуальні проблеми психології. Том. У:

Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. Випуск 9. / За ред. Максименка С.Д. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2009. – С. 226-240.

11. Чхайдзе Л.В. Об управлении движениями человека. – М.: ФиС, 1970. – 136 с.

В статье рассмотрен метод расчета степени сформированности сенсомоторного поля как показателя миокинетического потенциала индивида. Предложенный метод позволяет выяснить и уточнить индивидуальные потенции сенсомоторной одаренности индивида, и как следствие, прогнозировать эффективность его деятельности.

Ключевые слова: сенсомоторное поле, миокинетический потенциал, внутритимбовая структура, психомоторика.

The article is deal method of calculation power of forming sensor-motor field as of index of individual myokinetic potential. The suggested method allows us to find out and specify individual potential of sensor-motors abilities and as a result to prognosticate effectiveness of individual's activities.

Key words: sensor-motor field, myokinetic potential, inner rhythm structure, psycho-motorise.

Мельник О.А.

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ЧАСУ ХВОРИМИ НА ШИЗОФРЕНІЮ В МАНІАФОРМНОМУ ТА ДЕПРЕСИВНОМУ СТАНІ

У статті презентовані результати проведеного автором дослідження щодо сприйняття хвилинного інтервалу хворими на шизофренію у депресивному та маніаформному стані. Показана виявлена залежність між показниками за шкалою депресії Бека і показниками за шкалою манії Нуллера з показниками методики оцінювання хвилинного інтервалу.

Ключові слова: суб'єктивна хвилина, об'єктивна хвилина, часові властивості, депресія, манія.

Актуальність дослідження. Хоча ми, можливо, і не бажаємо у цьому признаватися, практично у кожного з нас іноді бувають незрозумілі думки і спонукання. Зазвичай, однак, ми зберігаємо нормальний тип поведінки, долаючи пориви, які розцінюємо як ненормальні. У більшості з нас насправді знайдуться у характері такі особливості, які ми, спостерігаючи у інших людей, віднесемо до чудернацьких: забаганки, агресивність, підозрілість, звичка сміятися не до речі, нервові тікання тощо. Всі ці чудернацтва є у деякому сенсі прикладами засвоєних форм поведінки. Більшість людей вважає, що подібні особливості мають тенденцію до самопідкріплення або самопідсилювання. Повторення такої форми поведінки